

Mgr. Ivo Jupa
ŘEDITEL NPI

RNDr. Kamil Ubr
ŘEDITEL ODBORU KURIKULA VŠEOBECNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D.
NOMINANT NA MINISTRA ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vážený pane ministře, vážení ředitelé,

chtěli bychom vyjádřit nesouhlas se současným vývojem revize rámcových vzdělávacích programů v oblasti Umění a kultura. Obáváme se, že pokud se revize bude ubírat špatným směrem, mohla by způsobit postupný úpadek hudební vzdělanosti v naší společnosti. Ve svých konečných důsledcích by mohla být poškozena česká hudební kultura vůbec. Domníváme se, že pro české školství je důležité rozvíjení jak hudebního, tak výtvarného oboru; chceme se ovšem vyjádřit zejména k oboru hudebnímu a doplnit tak některé již existující otevřené dopisy k této problematice.

V současné době fungují v Národním pedagogickém institutu ČR tzv. pracovní skupiny, které vytvářejí nové revidované RVP pro základní školy. Nový program by měl vycházet ze struktury předchozích RVP a jedním z jeho cílů mělo být odstranění zbytných poznatků, aby pedagogové měli dostatek prostoru opakovat a upevnit důležité učivo a žáci pak mohli své vzdělání uplatnit v reálných situacích.

Navzdory těmto cílům hrozí nyní všeobecnému hudebnímu a výtvarnému vzdělávání rozklad: může se stát, že dovednost kreslit nebo rozumět hudbě se k žákům nedostane ani ve své elementární podobě. Přestože se dva tradiční předměty nemají zcela rušit, omezení jejich výuky může mít dalekosáhlé důsledky.

Hudební a výtvarná výchova spadají v rámci systému RVP pod oblast Umění a kultura. Oblast byla tradičně realizována právě skrze tyto dva předměty, volitelně mohli ředitelé škol zařadit i výchovu dramatickou. V současné pracovní skupině Umění a kultura jsou však odborníci hudební a výtvarné výchovy zastoupeni v menšině. Do pracovní skupiny byli zvoleni i odborníci tří dalších oborů v rovném zastoupení: přibyla taneční/pohybová výchova, filmová/multimediální výchova a výchova dramatická. Ze strany nově přizvaných oborů se objevila snaha o jejich úplné zrovnoprávnění se dvěma tradičními. Neobjevil se ovšem příslib zvýšené hodinové dotace. Už tato situace sama o sobě vyznívá jako riziko pro hudební obor, má-li se do již tak malého prostoru, jaký umělecké obory na základních školách mají, vměstnat pět oborů namísto dvou. Přímo by to odporovalo cíli revize, podle níž se má učivo redukovat, aby se mu žáci mohli věnovat více do hloubky.

V březnu 2023 byly zveřejněny nové návrhy koncepcí. Ze zveřejněných dokumentů vyplynulo, že pracovní skupina pro Umění a kulturu se nedokázala domluvit na struktuře výuky, a vznikly tak dvě varianty, označené jako A a B. Varianta A se nadále opírá o hudební a výtvarné vzdělání jako o základní pilíře výuky uměleckých oborů. Tři zbývající obory mají být realizovány formou projektů a zejména na druhém stupni ZŠ prostřednictvím povinně-volitelných předmětů.

Varianta B je radikálnější. Všech pět oborů by podle ní mělo být zcela zrovnoprávněno. Dva z nich by měly být souvisle vyučovány minimálně po dobu pěti let. Ředitelé škol by tak sami mohli rozhodnout, které z pěti oborů budou v jejich škole žákům nabídnuty ke kontinuální výuce. Objevují se argumenty pro tuto variantu, které praví, že umění jsou si rovná a že

kreativita dítěte by neměla být potlačována na úkor zájmu oborů. Autoři koncepce B předpokládají, že proměna vzdělávání by byla postupná, protože zpočátku by ředitelé pravděpodobně jako hlavní předměty ponechali výtvarnou a hudební výchovu.

Variantu B vnímáme jako rizikovou. Domníváme se, že schopnost porozumět hudbě je důležitá i pro taneční umělce, režiséry nebo dramaturgy. Tím hudbu nechceme stavět do pozice nadřazeného umění, chceme jen připomenout její nezbytnost pro další obory. Dovednost rozumět hudbě se ovšem neobjevuje ze dne na den. Hudební percepce se vyvíjí postupně a dětský věk je pro její rozvoj zcela zásadní. Pokud by se někteří ředitelé škol při prosazení varianty B rozhodli zvolit nehudební obory jako kontinuálně vyučované, na hudbu by zbyl pouze zlomek původního rozsahu výuky. Bez potřebného času by nebylo možné percepční a další hudební dovednosti u dětí rozvíjet. To by mohlo vést i ke ztrátě mnoha hudebních talentů. Často jsou to totiž právě učitelé ze základních škol, kteří jako první rozpoznají u dětí nadání, a motivují je k jeho dalšímu rozvíjení na základních uměleckých školách.

Hudební výchova je obor, který se jistě bude dál vyvíjet. Dnes není aktuální pouze otázka, jak mladší generaci zprostředkovat hodnotná díla, ale objevují se mnohé další: např. jak rozvinout základní lidský projev, jakým je zpěv, v době, kdy se tak málo zpívá. Jak naučit děti soustředěně hudbu poslouchat – hudba jako všudypřítomná kulisa tuto schopnost nerozvíjí, ale spíše utlumuje. Domníváme se, že bychom neměli vzdávat úsilí přivádět děti k hudbě, neboť v sázce je mnoho. Hudba rozvíjí celkovou citlivost a vnímavost člověka. Kvalitní hudební vzdělávání pro všechny navíc propojuje umělce s lidmi – dává světu hudebníků smysl, když je jejich umění chápáno a vyhledáváno.

Bylo by správné, kdyby byli žáci vedeni i k hlubšímu porozumění filmovému, divadelnímu a tanečnímu umění. I my vnímáme, že tato umění jsou důležitá. Nesouhlasíme však se zavedením jejich výuky za cenu omezení rozsahu a kontinuity hudební výchovy na všeobecných školách. Je potřeba vzít v úvahu, že již v současnosti se žáci s divadlem a filmem setkávají např. v rámci hodin literatury a pohybové výchovy je součástí výchovy hudební.

Mnoho lidí dnes trápí roztržitost a těkavost a mezi dětmi je tato tendence bohužel velmi silná. Dítěti je dnes třeba velmi pomáhat, aby se mohlo vnořit do jedné činnosti a soustředit se na ni. Rozptylujících vlivů je v dnešní době příliš mnoho. Dítě obvykle nedokáže samo rozpoznat, který z vjemů rozptyluje a který má potenciál rozvíjet. Největší díla umění navíc dítě nemůže chápat okamžitě, ale k jejich porozumění vede proces učení. Zavedení výuky pěti uměleckých oborů při malé časové dotaci by bohužel mohlo podpořit současnou tendenci pojímat umění spíše konzumním způsobem. Při nedostatku času je skoro nemožné naučit dítě vnímat umění soustředěně a nalézat v něm hloubku a potřebné souvislosti. Vystavení dítěte pouhé chvilkovosti vjemů z mnoha oborů v něm nemusí založit potřebný základ vedoucí k porozumění umění v pozdějším věku. Přitom hudební a výtvarné vzdělání společně se znalostmi z hodin literatury pomáhají i k hlubšímu porozumění filmu a divadlu.

Ztotožňujeme se s obsahem otevřeného dopisu děkanů pedagogických fakult. Domníváme se, že odborníci hudebního a výtvarného oboru by měli mít v pracovní skupině větší zastoupení. Vymezuje se vůči variantě B, ve které vidíme značná rizika pro české školství i pro českou společnost.

Emil Viklický, skladatel, klavírista
Emil Hradecký, pedagog, skladatel
prof. Alena Vlasáková, vysokoškolský pedagog JAMU v Brně a HAMU v Praze
prof. PaedDr. Jiří Kolář, sbormistr, 1964-1999 pedagog Univerzity Karlovy
doc. MgA. Ivo Kahánek, Ph.D., koncertní pianista a vysokoškolský pedagog, HAMU v Praze
doc. Mgr. Eduard Douša, Ph.D., pedagog a skladatel, HAMU v Praze, Univerzita Karlova
Mgr. MgA. et MgA. Štěpán Policer, ředitel Cyrilometodějského gymnázia a střední pedagogické školy Brno
MgA. Filip Magram, ředitel Gymnázia a Hudební školy hlavního města Prahy
Ivana Landsingerová, ředitelka Gymnázia Jana Keplera, Praha
Mgr. Ivana Hynková, ředitelka Gymnázia Aloise Jiráska, Litomyšl
Mgr. Pavel Matějovský, ředitel školy, Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Nová Paka
PaedDr. Pavel Kloub, ředitel ZUŠ Ilji Hurníka, Praha 2
doc. MgA. Jana Palkovská, vysokoškolský pedagog, Univerzita Karlova
doc. MgA. Libuše Tichá, Ph.D., pedagog, Univerzita Karlova
MgA. Martin Fišl, pedagog hry na klavír, Janáčkova akademie múzických umění
Ida Kellarová, umělkyně, sbormistryně, zpěvačka
MgA. Martina Schulmeisterová, Ph.D., pedagog, Konzervatoř P. J. Vejvanovského Kroměříž
MgA. Jindra Nečasová Nardelli, Ph.D., hudební skladatelka, klavíristka
Petr Drešer, ředitel ZUŠ Adolfa Voborského, Praha 4
ak. mal. Vladimír Vošahlík, ředitel ZUŠ, Praha 3, Štítného 5
Iva Vainarová, ředitelka ZUŠ, Plzeň, Terezie Brzkové 33
MgA. Ivana Junková, ředitelka ZUŠ Řevnice, sochařka
MgA. Iлона Růčková, Ph.D., výkonný umělec, pedagog konzervatoře a ZUŠ, Konzervatoř Evangelické akademie Olomouc
MgA. Libuše Bartošková, pedagog zpěvu, Konzervatoř Evangelické akademie Olomouc
MgA. Lukáš Broda, pedagog, Konzervatoř Evangelické akademie Olomouc
Mgr. Marika Žáková, pedagog, Konzervatoř Evangelické akademie Olomouc
Marie Malinová, ředitelka ZUŠ Dobroslava Lidmily Ostrava-Svinov
Renata Neubauerová, DiS., ředitelka ZUŠ Edvarda Runda, Ostrava – Slezská Ostrava
Mgr. Eliška Kunčíková, ředitelka ZUŠ Vladimíra Ambrose Prostějov
Radim Trčálek, ředitel ZUŠ Vsetín
Mgr. Jan Štěpánek, ředitel ZUŠ duchovní hudby Frýdek-Místek
PhDr. Ondřej Šedivý, ředitel ZUŠ Roudnice nad Labem
Mgr. akad. soch. Jana Bačová Křoftová, sochařka, pedagog VV na gymnáziu PORG Libeň
Mgr. Anna Würtherlová, DiS., pedagog HV a AJ na Arcibiskupském gymnáziu
Bc. Mojmír Poláček, pedagog uměleckých předmětů, Gymnázium s uměleckou profilací a ZUŠ Pavla Křížkovského v Brně
Mgr. Taťána Mikulenková, pedagog HV, ČJ a AJ, Jazykové gymnázium Pavla Tigrida, Ostrava-Poruba
PaedDr. Helena Kaločová, pedagog HV a ČJ, Masarykovo gymnázium, SZŠ a VOŠZ Vsetín
Mgr. Markéta Dušková, pedagog HV a ČJ, Masarykovo gymnázium Vsetín
Mgr. Jan Černoš, pedagog VV a dějin umění, Gymnázium Boženy Němcové, Hradec Králové
Mgr. Marie Opekarová, pedagog HV a ČJ, Gymnázium Cheb
Mgr. Lenka Štorková, pedagog ČJ a VV, Gymnázium Cheb
Mgr. Jaroslava Nývltová, pedagog HV, Krkonošské gymnázium a SOŠ, Vrchlabí
Mgr. Jaroslav Dvorský, pedagog VV, Krkonošské gymnázium a SOŠ, pedagog VO na ZUŠ Trutnov
Mgr. Martina Včeláková, houslistka, pedagog ZUŠ Jana Zacha Čelákovice

Mgr. Jana Beranová, pedagog, Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola Přerov

Mgr. Lenka Miklasiňská, pedagog, Střední pedagogická škola Přerov

PaedDr. Kateřina Krausová, pedagog VV, Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Nová Paka

Miloš Šír, zástupce ředitele ZUŠ Pardubice, Havlíčkova 925

Vojtěch Línek, flétnista Filharmonie Hradec Králové, pedagog ZUŠ Pardubice

Mgr. Hana Shánělová, Ph.D., akademický pracovník Univerzity Pardubice, pedagog ZUŠ Pardubice

BcA. Filip Kudelásek, DiS., pedagog, ZUŠ Pardubice

Pavla Slouková, DiS., pedagog, ZUŠ Pardubice

MgA. Viktor Vojnovič, klavírista a pedagog, doktorand Janáčkovy akademie múzických umění

Mgr. Zuzana Vojnovič, doktorandka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy

Dne 28.4.2023